

HENRIK KURE

EU-ret kompendium

5. udgave

Henrik Kure

EU-ret kompendium

5. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/s, København 2014

ISBN 978-87-619-3611-0

Omslag: Birger Gregers MDD, Frederiksberg

Sats: Henrik Kure (efter oprindeligt oplæg fra Narayana Press)

Tryk: Zeuner Grafik a/s, Odder

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse

af denne bog eller dele af den er ikke tilladt

ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Alle rettigheder forbeholdes.

Øvrige udgivelser af samme forfatter (seneste udgaver):

Forvaltningsret kompendium

6. udgave, 2014

Skatteret kompendium

5. udgave, 2013

Formueret kompendium

1. udgave, 2009

Kompendium i finansieringsret – obligationsretlige forhold

1. udgave, 2006

Immaterielle rettigheder – kompendium

1. udgave, 2005

Kompendium i finansieringsret – ejendomsretlige forhold

1. udgave, 2005

Oversigt

Del I – EU-rettens virkninger i medlemsstaterne

- 1 EU-rettens kilder og virkninger 19
- 2 Fortolkningsprincipper 29

Del II – Fri bevægelighed

- 3 Introduktion til fri bevægelighed 37
- 4 Det generelle diskriminationsforbud 46
- 5 Varernes frie bevægelighed 48
- 6 Arbejdskraftens frie bevægelighed 67
- 7 Etableringsretten 76
- 8 Tjenesteydelseernes frie bevægelighed 84
- 9 Kapitalens frie bevægelighed 91

Del III – Domstolskontrol

- 10 Introduktion til domstolskontrol 101
- 11 Præjudicielle spørgsmål 106
- 12 Traktatbrudssøgsmål 115
- 13 Annullationssøgsmål 119
- 14 Passivitetssøgsmål 125
- 15 Erstatningssøgsmål 127

Del IV – Domsreferater

Indhold

Forord 3

Del I – EU-rettens virkninger i medlemsstaterne

1 EU-rettens kilder og virkninger

- 1.1 Indledning 19
  - 1.1.1 EU-rettens kilder 19
    - 1.1.1.1 Den primære EU-ret 19
    - 1.1.1.2 Den sekundære EU-ret 19
  - 1.1.2 Direkte virkning 19
    - 1.1.2.1 Direkte vertikal virkning 20
    - 1.1.2.2 Direkte horisontal virkning 20
- 1.2 Traktatbestemmelser 20
  - 1.2.1 Direkte vertikal virkning 20
  - 1.2.2 Direkte horisontal virkning 21
  - 1.2.3 Oversigt over TEUF's direkte virkning 21
- 1.3 Forordninger 22
- 1.4 Direktiver 22
  - 1.4.1 Korrekt implementering af direktiver 22
    - 1.4.1.1 Retsstillingen skal være klar og utvetydig 23
    - 1.4.1.2 Reglerne skal være bindende 23
    - 1.4.1.3 Overtrædelse skal være effektivt sanktioneret 24
    - 1.4.1.4 Implementering skal ske inden fristens udløb 24
  - 1.4.2 Manglende eller mangelfuld implementering af direktiver 24
    - 1.4.2.1 Direkte vertikal virkning 25
    - 1.4.2.2 Direkte horisontal virkning 26
    - 1.4.2.3 Indirekte horisontal virkning 26
  - 1.4.3 Disposition til opgaver om direktivers direkte virkning 27
- 1.5 Afgørelser 27
- 1.6 Henstillinger og udtalelser 27
- 1.7 Domme 28

2 Fortolkningsprincipper

- 2.1 Indledning 29
- 2.2 Princippet om EU-rettens forrang 29
  - 2.2.1 Regelgrundlag 29
  - 2.2.2 Baggrunden for princippet 30
  - 2.2.3 Princippets indhold og rækkevidde 30
  - 2.2.4 Pligtsubjektet 31
  - 2.2.5 Retsvirkning ved overtrædelse af princippet 31
- 2.3 Princippet om EU-konform fortolkning 31
  - 2.3.1 Regelgrundlag 31
  - 2.3.2 Baggrunden for princippet 31
  - 2.3.3 Princippets indhold og rækkevidde 32

- 2.3.4 Pligtssubjektet 32
- 2.3.5 Retsvirkning ved overtrædelse af princippet 33
- 2.4 Oversigt over fortolkningsprincipperne 33

Del II – Fri bevægelighed

3 Introduktion til fri bevægelighed

- 3.1 Indledning 37
- 3.2 Diskriminations- og restriktionsforbud 37
  - 3.2.1 Diskrimination 38
    - 3.2.1.1 Direkte diskrimination 38
    - 3.2.1.2 Indirekte diskrimination 38
    - 3.2.1.3 Omvendt diskrimination 38
  - 3.2.2 Restriktioner 39
- 3.3 Undtagelser (saglige hensyn) 39
  - 3.3.1 Traktathjemlede hensyn 39
  - 3.3.2 Tvingende almene hensyn 39
  - 3.3.3 Proportionalitetsprincippet 40
- 3.4 Forholdet til harmonisering 40
- 3.5 Krav om grænseoverskridende element 41
- 3.6 Forholdet mellem regelsættene 41
- 3.7 Disposition til opgaver om fri bevægelighed 42
  - 3.7.1 Totalharmonisering 42
  - 3.7.2 Grænseoverskridende element 42
  - 3.7.3 Afgrænsning af det relevante regelsæt 42
  - 3.7.4 Diskrimination eller restriktion 43
  - 3.7.5 Undtagelser (saglige hensyn) 43
  - 3.7.6 Konklusion 43
- 3.8 Oversigt over reglerne om fri bevægelighed 43

4 Det generelle diskriminationsforbud

- 4.1 Indledning 46
- 4.2 Forskelsbehandling på grundlag af nationalitet 46
- 4.3 Undtagelser (saglige hensyn) 46
- 4.4 Disposition til opgaver om artikel 18 TEUF 47

5 Varernes frie bevægelighed

- 5.1 Indledning 48
- 5.2 Varebegrebet 49
  - 5.2.1 Forholdet til tjenesteydelsesbegrebet 49
- 5.3 Afgiftsmæssige handelshindringer 50
  - 5.3.1 Forbud mod told og toldlignende afgifter 51
    - 5.3.1.1 HR: Forbud mod told og ATV 51
    - 5.3.1.2 U1: Vederlagsreglen 52
    - 5.3.1.3 U2: EU-retlig kontrol 52
  - 5.3.2 Forbud mod diskriminerende interne afgifter 53
    - 5.3.2.1 Forholdet mellem artikel 110(1) og 110(2) TEUF 53
    - 5.3.2.2 Lignende indenlandske varer 54
    - 5.3.2.3 Konkurrerende indenlandske varer 55

5.4	Ikke-afgiftsmæssige handelshindringer	56
5.4.1	HR1: Forbud mod kvantitative indførselsrestriktioner og FTV	56
5.4.1.1	Kvantitative indførselsrestriktioner	56
5.4.1.2	Foranstaltning med tilsvarende virkning	57
5.4.1.3	Produktkrav	58
5.4.1.4	Anvendelseskrav	59
5.4.1.5	Pligt- og rettighedssubjekter	59
5.4.2	HR2: Forbud mod kvantitative udførselsrestriktioner og FTV	60
5.4.3	U1: Traktatfæstede hensyn	61
5.4.3.1	Den offentlige sædelighed	62
5.4.3.2	Den offentlige orden	62
5.4.3.3	Den offentlige sikkerhed	62
5.4.3.4	Beskyttelse af menneskers liv og sundhed	62
5.4.3.5	Beskyttelse af dyrs liv og sundhed	62
5.4.4	U2: Tvingende almene hensyn	63
5.4.4.1	Eksempler på tvingende almene hensyn	63
5.4.4.2	Proportionalitetsprincippet	63
5.5	Disposition til opgaver om varer	65
6	Arbejdskraftens frie bevægelighed	
6.1	Indledning	67
6.2	Arbejdstagerbegrebet	67
6.2.1	Betingelser	67
6.2.1.1	Arbejde i en andens tjeneste og efter dennes anvisninger	68
6.2.1.2	Arbejde mod vederlag	68
6.2.1.3	Arbejdet må ikke fremstå som et rent marginals supplement	68
6.2.2	Forholdet til etableringsbegrebet og tjenesteydelsesbegrebet	69
6.2.3	Arbejdstagerbegrebets tidsmæssige udstrækning	69
6.3	Krav om grænseoverskridende element	69
6.4	Diskriminations- og restriktionsforbud	70
6.4.1	Diskriminationsforbud	70
6.4.1.1	Direkte diskrimination	71
6.4.1.2	Indirekte diskrimination	71
6.4.2	Restriktionsforbud	71
6.4.3	Pligt- og rettighedssubjekter	72
6.4.3.1	Pligtsubjekter	72
6.4.3.2	Rettighedssubjekter	72
6.4.4	Keck-doktrinen anvendelse inden for artikel 45 TEUF?	72
6.5	Undtagelser (saglige hensyn)	73
6.5.1	U1: Traktatfæstede hensyn	73
6.5.1.1	Den offentlige orden, sikkerhed, sundhed	73
6.5.1.2	Ansættelser i den offentlige administration	74
6.5.2	U2: Tvingende almene hensyn	74
6.6	Disposition til opgaver om arbejdskraft	75
7	Etableringsretten	
7.1	Indledning	76
7.2	Etableringsbegrebet	76
7.2.1	Hvilken virksomhed omfattes af etableringsbegrebet?	76
7.2.1.1	Selvstændig erhvervsvirksomhed	76

7.2.1.2	Virksomhed udøvet i selskabsform	77
7.2.2	Forholdet mellem primær og sekundær etablering	77
7.2.2.1	Primær etablering	77
7.2.2.2	Sekundær etablering	77
7.2.3	Forholdet til tjenesteydelsesbegrebet	78
7.3	Krav om grænseoverskridende element	79
7.4	Diskriminations- og restriktionsforbud	79
7.4.1	Diskriminationsforbud	79
7.4.2	Restriktionsforbud	80
7.4.3	Pligt- og rettighedssubjekter	80
7.4.3.1	Pligtsubjekter	80
7.4.3.2	Rettighedssubjekter	81
7.5	Undtagelser (saglige hensyn)	81
7.5.1	U1: Traktatfæstede hensyn	81
7.5.1.1	Udøvelse af offentlig myndighed	81
7.5.1.2	Den offentlige orden, sikkerhed og sundhed	81
7.5.2	U2: Tvingende almene hensyn	82
7.6	Disposition til opgaver om etableringsretten	83
8 Tjenesteydernes frie bevægelighed		
8.1	Indledning	84
8.2	Tjenesteydelsesbegrebet	84
8.3	Krav om grænseoverskridende element	85
8.4	Diskriminations- og restriktionsforbud	86
8.4.1	Diskriminationsforbud	86
8.4.2	Restriktionsforbud	86
8.4.3	Pligt- og rettighedssubjekter	87
8.4.3.1	Pligtsubjekter	87
8.4.3.2	Rettighedssubjekter	87
8.4.4	Keck-doktrinens anvendelse inden for artikel 56 TEUF?	88
8.5	Undtagelser (saglige hensyn)	88
8.5.1	U1: Traktatfæstede hensyn	88
8.5.2	U2: Tvingende almene hensyn	88
8.6	Disposition til opgaver om tjenesteydelser	90
9 Kapitalens frie bevægelighed		
9.1	Indledning	91
9.2	Kapitalbevægelsesbegrebet	91
9.2.1	Forholdet til varebegrebet og tjenesteydelsesbegrebet	92
9.2.2	Forholdet til etableringsbegrebet	92
9.3	Krav om grænseoverskridende element	93
9.4	Diskriminations- og restriktionsforbud	93
9.4.1	Diskriminationsforbud	93
9.4.2	Restriktionsforbud	93
9.4.3	Pligt- og rettighedssubjekter	94
9.4.3.1	Pligtsubjekter	94
9.4.3.2	Rettighedssubjekter	94
9.4.4	Keck-doktrinens anvendelse inden for artikel 63 TEUF?	94
9.5	Undtagelser (saglige hensyn)	94
9.5.1	U1: Traktatfæstede hensyn	94

- 9.5.1.1 Den offentlige orden og sikkerhed 95
- 9.5.1.2 Medlemsstaternes skattelovgivning 95
- 9.5.1.3 Kontrolforanstaltninger 95
- 9.5.1.4 Statistik 96
- 9.5.1.5 Traktatfæstede undtagelser for etableringsretten 96
- 9.5.2 U2: Tvingende almene hensyn 96
- 9.6 Disposition til opgaver om kapital 97

Del III – Domstolskontrol

10 Introduktion til domstolskontrol

- 10.1 Indledning 101
- 10.2 De forskellige sagstyper 101
  - 10.2.1 Præjudicielle spørgsmål 102
  - 10.2.2 Direkte søgsmål 102
    - 10.2.2.1 Traktatbrudssøgsmål 102
    - 10.2.2.2 Annullationssøgsmål 102
    - 10.2.2.3 Passivitetssøgsmål 102
    - 10.2.2.4 Erstatningssøgsmål 102
- 10.3 Forholdet mellem sagstyperne 102
  - 10.3.1 Annullationssøgsmål ktr. passivitetssøgsmål 103
  - 10.3.2 Annullationssøgsmål ktr. præjudicielt spørgsmål 103
  - 10.3.3 Erstatningssøgsmål ktr. præjudicielt spørgsmål 104
  - 10.3.4 Erstatningssøgsmål ktr. annullations-/passivitetssøgsmål 104
  - 10.3.5 Traktatbrudssøgsmål ktr. præjudicielt spørgsmål 104
  - 10.3.6 Traktatbrudssøgsmål ktr. erstatningssøgsmål 105
  - 10.3.7 Traktatbrudssøgsmål ktr. annullations-/passivitetssøgsmål 105

11 Præjudicielle spørgsmål

- 11.1 Indledning 106
- 11.2 EU-Domstolens kompetence 106
  - 11.2.1 Fortolkning af traktaterne 106
  - 11.2.2 Gyldighed og fortolkning af EU-retsakter 107
    - 11.2.2.1 Hvilke EU-retsakter omfattes? 107
    - 11.2.2.2 Hvad kan EU-Domstolen tage stilling til? 107
- 11.3 Forelæggelsesberettigede instanser 108
  - 11.3.1 Særligt om uafhængighed 108
- 11.4 Fakultativ forelæggelse (forelæggelsesret) 109
  - 11.4.1 Verserende retssag 109
  - 11.4.2 Nødvendigt for domsafsigelse i hovedsagen 110
- 11.5 Obligatorisk forelæggelse (forelæggelsespligt) 110
  - 11.5.1 HR: Forelæggelsespligt hvis ingen appelmulighed 111
  - 11.5.2 U1: Spørgsmålet er identisk med et tidligere (acte éclairé) 112
  - 11.5.3 U2: Spørgsmålet giver ikke anledning til tvivl (acte clair) 112
  - 11.5.4 UU2: Spørgsmål om gyldigheden af EU-retsakter 112
  - 11.5.5 U3: Spørgsmålet er irrelevant 112
- 11.6 Retsvirkninger af et præjudicielt spørgsmål 113
  - 11.6.1 I forhold til EU-Domstolen 113
  - 11.6.2 I forhold til den forelæggende nationale ret 113

11.7	Disposition til opgaver om præjudicielle spørgsmål	114
12	Traktatbrudssøgsmål	
12.1	Indledning	115
12.2	Søgsmålskompetence	115
12.2.1	Kommissionen	115
12.2.2	Medlemsstaterne	115
12.3	Traktatkrænkelserproceduren	116
12.3.1	Hvis Kommissionen er sagsøger	116
12.3.2	Hvis en medlemsstat er sagsøger	117
12.4	EU-Domstolens afgørelse	117
12.5	Retsvirkninger af traktatbrudsdom	117
12.6	Disposition til opgaver om traktatbrudssøgsmål	118
13	Annullationssøgsmål	
13.1	Indledning	119
13.2	Søgsmålskompetence	119
13.2.1	Privilegerede sagsøgere	119
13.2.2	Ikke-privilegerede sagsøgere	119
13.3	Søgsmålets genstand	119
13.3.1	Privilegerede sagsøgere	119
13.3.2	Ikke-privilegerede sagsøgere	120
13.3.2.1	Retsakter, der retter sig til sagsøgeren	120
13.3.2.2	Retsakter, der berører sagsøgeren umiddelbart og individuelt	120
13.3.2.3	Regelfastsættende retsakter	121
13.4	Søgsmålsfrist	121
13.5	Søgsmålsgrunde	122
13.5.1	Inkompetence	122
13.5.2	Væsentlige formelle mangler	122
13.5.3	Indholdsmangler	123
13.5.4	Magtfordrejning	123
13.6	Retsvirkninger af annullationsdom	123
13.7	Disposition til opgaver om annullationssøgsmål	124
14	Passivitetsøgsmål	
14.1	Indledning	125
14.2	Søgsmålskompetence	125
14.2.1	Privilegerede sagsøgere	125
14.2.2	Ikke-privilegerede sagsøgere	125
14.3	Betingelse for at anlægge passivitetsøgsmål	125
14.4	Procedure og søgsmålsfrist	126
14.5	Retsvirkninger af passivitetsdom	126
14.6	Disposition til opgaver om passivitetsøgsmål	126
15	Erstatningssøgsmål	
15.1	Indledning	127
15.2	Medlemsstaternes erstatningsansvar	127
15.2.1	Erstatningsbetingelserne	127
15.2.1.1	Borgerne tillægges rettigheder	128
15.2.1.2	Tilstrækkelig kvalificeret overtrædelse af EU-retten	128

15.2.1.3	Årsagsforbindelse	128
15.2.2	Ansvarssubjektet	128
15.3	Unionens erstatningsansvar	129
15.3.1	Erstatningsbetingelserne	129
15.3.1.1	Retsstridig adfærd	129
15.3.1.2	Indtrådt tab	130
15.3.1.3	Årsagsforbindelse	130
15.3.2	Ansvarssubjektet	130
15.4	Disposition til opgaver om erstatningssøgsmål	131

Del IV – Domsreferater

Alpine Investments	135
Angonese	137
Antonissen	138
BASF	139
Becker	140
Bela-Mühle	141
Bluhme	142
Bordessa	143
Bosman	144
Bouchoucha	146
CaixaBank France	147
Carpenter	148
Cartesio	149
Cassis de Dijon	150
Centros	151
CILFIT	153
Cinematográficos	154
Clean Car Autoservice	155
Collins	156
Costa mod ENEL	157
Cowan	158
D’Hoop	159
Dassonville	160
De Danske Bilimportører	161
Deutscher Apothekerverband	162
Dillenkofer	163
Dusseldorp	164
Eind	165
Eurim-Pharm	166
Evans Medical	167
Faccini Dori	168
Factortame	169
Familiapress	170
Foto-Frost	171
Francovich	172
Förster	173
GB-INNO	174

Gebhard	175
Gourmet International	176
Graf	177
Grogan	178
Grzelczyk	179
Guimont	180
Gysbrechts	181
Henn og Darby	182
Heylens	183
Hubbard	184
Inter-Environnement Wallonie	185
Jacquet	186
Keck og Mithouard	187
Ker-Optika	188
Kohll	189
Kommissionen mod Belgien (golden shares)	190
Kommissionen mod Belgien (laboratorier)	191
Kommissionen mod Belgien (vallonsk affald)	192
Kommissionen mod Danmark (bilregistreringsafgifter)	193
Kommissionen mod Danmark (firmabiler)	194
Kommissionen mod Danmark (flaskepant)	195
Kommissionen mod Danmark (jordnødder)	196
Kommissionen mod Danmark (pensionsordninger)	197
Kommissionen mod Danmark (snaps)	198
Kommissionen mod Danmark (vitaminer)	199
Kommissionen mod Frankrig (jordbær)	200
Kommissionen mod Grækenland (modermælkserstatning)	201
Kommissionen mod Irland (buy Irish)	202
Kommissionen mod Irland (Dundalk)	203
Kommissionen mod Irland (souvenirs)	204
Kommissionen mod Italien (påhængsvogne)	205
Kommissionen mod Luxembourg (sekundær etablering)	206
Kommissionen mod Nederlandene (mediawet)	207
Kommissionen mod Storbritannien (øl og vin)	208
Kommissionen mod Tyskland (Markenqualität)	209
Kommissionen mod Tyskland (Reinheitsgebot)	210
Kraus	211
Laval	212
Lehtonen	213
Levin	214
Lindman	215
Lomas	216
Läärä	217
Mac Quen	218
Marks & Spencer	219
Marleasing	220
Meeusen	221
Metock	222
Mickelsson og Roos	223
Müller-Fauré	224

Nino	225
o'Flynn	226
Ospelt	227
Ottica New Line	228
Outokumpu	230
PreussenElektra	231
Quietlynn	232
Rau	233
Reisch	234
Reyners	235
Rush Portuguesa	236
Salzmann	237
Sanz de Lera	238
Schmidberger	239
Schumacker	240
Schöning-Kougebetopoulou	241
Scientology	242
Simmenthal	243
Société Baxter	244
Sodemare	245
Stanleybet	246
Steymann	247
Svensson	248
Thieffry	249
Thompson	250
Torfaen Borough Council	251
Trojani	252
TV10	253
TV-Shop	254
Van Binsbergen	255
Van der Veldt	256
Van Gend en Loos	257
Verkooijen	258
Vestergaard	259
Viking Line	260
Von Colson og Kamann	262
Forkortelser	263
Domsregister	264
Stikord	269